

HERMENEUTIKAI FÜZETEK 28.

*Vajta Vilmos,
a hitvallásos ökumené teológusának emlékére
(1918–1998)*

**EGY TESTBEN
A KERESZT ÁLTAL**

*Princetoni javaslat
a keresztények egységére*

Szerkesztette: Carl E. Braaten és Robert W. Jenson

HERMENEUTIKAI KUTATÓKÖZPONT

BUDAPEST, 2005

„Hermeneutika és az egyház egysége. A Princetoni javaslat magyar kiadása
elő”, Carl E. Braaten – Robert W. Jenson (szerk.), *Egy testben a kereszt
által (Hungarian edition of "In One Body Through the Cross. Princeton
Proposal for Ecumenism")*, Hermeneutikai Kutatóközpont, 2005, 5–7.
old. /Hermeneutikai Füzetek, 28./

HERMENEUTIKAI FÜZETEK 28.

Sorozatszerkesztő:
Fabiny Tibor

Fordította:
Tóth Sára

Lektorálta:
Fabiny Tibor

Szakmailag ellenőrizte:
Id. Hafenscher Károly

Műszaki szerkesztő:
Lázár Viktória

© Wm. Eerdmans Publishing Co.
© Hermeneutikai Kutatóközpont

Minden jog fenntartva.

ISBN 963 86168 3 0
ISSN 1218-3407

Előszó

Hermeneutika és az egyház egysége – a *Princetoni javaslat* magyar kiadása elé

A Hermeneutikai Kutatóközpont Alapítvány 1993-ban több felekezet összefogásával jött létre. A Kuratórium tagjai között római katolikus, evangélikus, református és baptista egyházhoz tartozó szakemberek találhatók. A Központ kezdettől fogva a „híd” szerepét kívánta betölteni különféle tudományok, intézmények és nem utolsósorban felekezetek között. Kiadványainkat, a *Hermeneutikai Füzeteket* a világi felsőoktatási intézményeken túl tanítják és olvassák számos hazai egyházi egyetemen és főiskolán is, noha a bibliaértelmezés a kereszténység történelmében és jelenében is az egyik legérzékenyebb kérdésnek bizonyult. Erre utalt *A Viszály könyve?* című füzetünk is.

Kutatóközpontunk, valamint a Károli Gáspár Református Egyetemen 2004-ben létrejött Hermeneutika Tanszék a hermeneutikát nem kizárólag akadémiai diszciplínaként műveli, hanem azt a teológia részének is tekinti, amit viszont az egyház tudományának tart. Így a különféle külföldi irányzatok hazai ismertetésén túl egy „egyházi hermeneutika” kimunkálásán is dolgozik. Fontosnak véljük ezt hangsúlyozni, hiszen a felvilágosodás óta az egyház kérdése főleg a protestáns teológiában a peremre szorult. E meglátásunkkal nem az egyház (egykori) hatalmi pozícióit akarjuk (ismét) kiterjeszteni és erősíteni, hanem az egyházat annak eredeti – mondhatnánk: hermeneutikai – értelmét szeretnénk olvasóink számára is újra felfedezni. Hiszen amint az értelmezés sem függetleníthető az értelmező közösségtől, a Szentírás sem az egyháztól. A szentírási szövegek is magukon viselik az értelmezés és a hitvallás nyomait, hiszen az újszövetségi írások nagy része az Ószövetség (a Héber Biblia) hitvalló értelmezéseként fogható fel. Amíg néhány évtizeddel ezelőtt a biblikus tudósok szinte kizárólag a kortörténetre helyezték a hangsúlyt, ma egyre

inkább előkerülnek a hatástörténet (*Wirkungsgeschichte*) szempontjai, amelyek feltárják, hogy a bibliai szövegek a hívők közösségén, az egyházon keresztül hatnak.

A reformáció idején Morus Tamás és a bibliafordító Tyndale arról vitatkozott, hogy az egyház vagy a Szentírás elsődleges-e. Ma már úgy látjuk, hogy a kérdés akkori felvetése bármennyire is jogos volt, annak mai kiélelése károsnak bizonyulhat. Az evangélium és az egyetemesség (katolicitás) nem lehetnek egymással ellentétes fogalmak. Amiképpen a mai katolicizmus felfedezte a Szentírást, úgy a mai protestantizmusnak is fel kell fedeznie az egyházat.

Ez a felismerés vezette a két neves amerikai evangélikus teológust, Robert W. Jenson és Carl E. Braaten, amikor másfél évtizeddel ezelőtt létrehozták a „Katolikus és Evangéliumi Teológiai Központot”, majd elindították a *Pro Ecclesia* című magas színvonalú és nagy hatású ökumenikus folyóiratot. E két teológus kezdeményezésére három éven keresztül tanácskozott számos felekezethez (ortodox, római katolikus, episzkopális, evangélikus, református, pünkösdisták) tartozó teológus, mielőtt az itt olvasható *Princetoni javaslatot* megfogalmazták volna. Nem a bürokratikus ökumené képviselői ők, hiszen az ökumenikus mozgalomnak éppen ettől a mai szekularizált, elpolitizálódott irányzatától határolódnak el. Számukra a konfesszióból, az evangéliumi hit megvallásából következik az egyház egységére tett javaslat. Az aláírók közül többen a saját egyházukon belüli „hitvalló mozgalmak” tagjai is, akik szerint ma nem arra van szükség, hogy divatos világi áramlatok hatására a kereszténység kétezzer éves tanítását revízió alá vegyék, hanem arra, hogy az ősi tanúságtétel ma is erőteljesen szólalhasson meg. Az egyház már meglévő, a Szentháromság-istenben kiteljesedett „eredeti egységére” hívják fel a figyelmet. Hitvallásukért a korszellemmel sokszor gyors megbékélést kereső egyházi vezetőkkel a konfliktust is vállalják. Ez az alulról kezdeményezett, ám mégis „felülről kapott” erővel ható „új ökumené” sajátos, eleven hang az Egyesült Államokban. Amíg a „régiek ökumené” szervezeti jelleget öltött és észrevétlenül politikai irányzatok fogságába esett, ez az „új”, hitvalló, teológiai ökumené viszont az ősegyház hitét szólaltatja meg, amint erre Thomas C. Oden *Az orthodoxia újjá-*

születése. Új élet jelei a kereszténységben című 2003-ban megjelent könyvében rámutatott.

A mai Magyarországon az ökumenizmusnak vannak hívei és ellenzői is. A hazai ökumené palettáján is többféle irányzat ismerhető fel; entuziasztikus és bürokratikus formák ugyanúgy jelen vannak, mint a fentiekhez hasonló „alulról szerveződő” ökumenikus körök.

Az *Ökumené* című folyóirat rendelkezésére bocsátottuk e nyilatkozat néhány részletét. Ám teljes egészében az *Egy testben a kereszt által. Princetoni javaslat a keresztények egységére* most lát először magyarul napvilágot a kiadó, W. B. Eerdmans szíves engedélyével.

Kiadványunk kettős célt szolgál: egyrészt, hogy megismertesse az amerikai teológusok e csoportja által kialakított, s az alábbiakban felvázolt *Javaslatot*, amelyről azóta az Egyesült Államokban rendszeresen szerveznek konferenciákat; másrészt, hogy megszólítsa az ökumené hazai barátait és ellenzőit egyaránt, azért, hogy az itt olvasottakról párbeszéd alakuljon ki. Tervezzük ugyanis, hogy e kis könyvről a közeljövőben mi is konferenciát rendezünk meghívott előadók segítségével, hogy az ő reflexióikat majd egy újabb kiadványban bocsássuk a nyilvánosság elé.

Robert W. Jenson kérésünkre írt bevezetőjének zárószavaira utalva elmondhatjuk: lám, a „vizekre vetett kenyér” eljutott a Duna partjaihoz is. A többi már tényleg a Lélek munkája.

Budapest, 2005. augusztus 15.

Fabiny Tibor

A munkacsoport tagjai és a *Princetoni javaslat* aláírói (16)

(az intézményeket csak az azonosítás kedvéért jelöljük meg)

- WILLIAM ABRAHAM,
Perkins School of Theology, Dallas, Texas
- MARK ACHTEMEIER,
Dubuque Theological Seminary, Dubuque, Iowa
- BRIAN DALEY,
University of Notre Dame, Notre Dame, Indiana
- JOHN H. ERICKSON,
St Vladimir Orthodox Theological Seminary, Crestwood, New York
- VIGEN GUROIAN,
Loyola College, Baltimore, Maryland
- GEORGE LINDBECK,
Yale Divinity School (emeritus) New Haven, Connecticut
- LOIS MALCOLM,
Luther Seminary, St. Paul, Minnesota
- BRUCE MCCORMACK,
Princeton Theological Seminary, Princeton, New Jersey
- R. R. RENO,
Creighton University, Omaha, Nebraska
- MICHAEL ROOT,
Trinity Lutheran Seminary, Columbus, Ohio
- WILLIAM G. RUSCH,
Faith and Order Foundation, New York, New York
- GEOFFREY WAINWRIGHT,
Duke Divinity School, Durham, North Carolina
- SUSAN K. WOOD,
St John's University, Collegeville, Minnesota
- TELFORD WORK,
Azusa Pacific University, Azusa, California
- J. ROBERT WRIGHT,
General Theological Seminary, New York, New York
- DAVID YEAGO,
Lutheran Theological Southern Seminary, Columbia, South Carolina

Tartalomjegyzék

Előszó (Fabiny Tibor).....	5
Robert W. Jenson: Vizekre vetett kenyér.....	8
<i>Egy testben a kereszt által</i>	
Princetoni javaslat a keresztények egységére	13
I. A létező és a vágyott egység.....	15
II. Az ökumenikus mozgalom rövid története.....	20
III. Egység és misszió	24
IV. Egyházaink megosztottsága és az igazság tanítására való alkalmasságuk.....	32
V. Az ökumenikus kihívás elfogadása	35
VI. Ökumenikus felelősségünk	40
VII. Egy testben a kereszt által.....	44
A munkacsoport tagjai és a <i>Princetoni javaslat</i> aláírói.....	46

A Hermeneutikai Kutatóközpont
kiadványsorozata:

Hermeneutikai Füzetek

1. Paradigmaváltások a bibliai hermeneutikában
2. Értelmezéstörténet mint egyháztörténet
3. Fabiny Tibor: Szóra bírni az Írást
4. Northrop Frye: A Biblia igézetében
5. Sören Kierkegaard: Építő keresztyén beszédek
6. Paul Ricoeur: Bibliai hermeneutika
7. Gerhard Ebeling: Isten és szó
8. Ulrich Luz: Evangélium és hatástörténet
9. Walter Mostert: Az önmagát értelmező Szentírás. Luther hermeneutikájáról
10. Ulrich Luz (szerk.): A vizsály könyve? Egy Biblia – sokféle értelmezés
11. Tipológia és apokaliptika (R. Bultmann, G. von Rad, L. Goppelt)
12. Tyconius: Szabályok könyve (Liber Regularum Tyconii)
13. Bolyki János – Csanády András: Kinyilatkoztatás: két megközelítés
14. Michael Edwards: De Poetica Christiana
15. David L. Baker: Két szövetség – egy Biblia
16. Origenész: A princípiumokról IV. 1-3.
17. George A. Lindbeck: A dogma természetete
18. Tőkés István: Új hermeneutika
19. Ulrich Körtner: Az ihletett olvasó
20. Gánóczy Sándor: Valósághermeneutika és bibliaértelmezés
21. Ulrich Luz: Máté Jézustörténete
22. Oscar Cullmann: Krisztus és az idő
23. Varga István: Hermeneutikai írások I. (1807, 1821)
24. Varga István: Hermeneutikai írások II. (1807, 1816)
25. A *sensus literalis* hermeneutikai kérdései
26. Tyconius-tanulmányok
27. Coleridge: Egy kereső szellem vallomásai

A kiadványok megrendelhetők és megvásárolhatók a
Hermeneutikai Kutatóközpontban:
Károli Gáspár Református Egyetem
1088 Budapest, Reviczky u. 4/C.
Tel./Fax: 483-2935
E-mail: hermeneutika@freemail.hu
www.hermeneutika.uw.hu